International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy
2022; 1(4): 7-21
https://isg-journal.com/isjjp/
doi: 10.46299/j.isjjp.20220103.01
ISSN: 2720-684X

INTERNATIONAL SCIENCE GROUP

Міжнародні правові стандарти та зарубіжний досвід протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним з домашнім насильством

В'ячеслав Гонтаренко
аспірант, Харківський національний університет внутрішніх справ, Харків, Україна
ORCID: 0000-0001-7575-8914

Для цитування цієї статті:
Гонтаренко В'ячеслав. Міжнародні правові стандарти та зарубіжний досвід протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним з домашнім насильством. International Science Journal of Jurisprudence & Philosophy. Vol. 1, No. 3, 2022, pp. 7-21. doi: 10.46299/j.isjjp.20220103.01.
Надійшла до редакції: 12 вересня 2022 р.; **Схвалено:** 20 вересня 2022 р.; **Опубліковано:** 01 жовтня 2022 р.

Анотація: Запропонована для ознайомлення наукова праця спрямована на висвітлення основних Міжнародних стандартів протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним із домашнім насильством та досвіду застосування окремих кримінально процесуальних механізмів правового регулювання розслідування таких правопорушень у країнах як англо-американської, так і романо-германської правової сім'ї. Обґрунтовано актуальність вивчення та врахування в нормотворчій діяльності міжнародних стандартів протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним із домашнім насильством. Проаналізовано модельне законодавство ООН про домашнє насильство, перспективи впровадження його положень у національне законодавство. Узагальнено досвід законодавчого забезпечення протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаних з домашнім насильством у США та країнах Європи з точки перспектив його імплементації в Україні. Підсумовуючи дослідження міжнародного досвіду протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним із домашнім насильством слід наголосити на певних практиках, які можуть бути імплементовані у діяльність правоохоронних органів в України. З метою удосконалення організації з реагування поліції на випадки домашнього насильства запропоновано запровадити облік проблемних сімей та випадків насильства у сім'ї. Визначено за можливе застосовувати профілактичну практика Великобританії, коли на запит громадян із такої бази даних надаються відомості про насильницьке минуле потенційних сімейних партнерів. Позитивною визнано практику Великої Британії та США щодо використання при розгляді справ про домашнє насильство технічних пристроїв телекомунікаційного зв'язку з метою забезпечення безпеки свідків та потерпілих при необхідності візуального контакту з такими особами. Оригінальним є досвід Польщі в частині реалізації процедури «Блакитні карти», згідно якої поліція веде матеріали відносно кожної сім'ї, в якій мало місце насильство, де накопичуються документи, що висвітлюють обставини кожного випадку. Позитивною також є практика, згідно якої працівники поліції при виїзді на сімейний конфлікт мають при собі та зобов'язані залишити постраждалій особі спеціальні формуляри з інформацією про органи, до яких може звернутися жертва домашнього насильства. У такому випадку потерпіла особа від домашнього насильства має можливість вивчити у більш спокійній обстановці всю необхідну їй інформацію та прийняти рішення про подальші кроки із захисту її прав. Визначено за можливе врахувати практику США щодо створення у структурі поліції спеціальних підрозділів, діяльність яких спрямована на протидію кримінальним правопорушенням, пов'язаним із домашнім насильством та впровадження інституту спеціалізованих судів, що уповноважені розглядати цю категорію справ.

Ключові слова: протидія кримінальним правопорушенням, домашнє насильство, міжнародні стандарти, зарубіжний досвід.

---

1. Вступ

Проблема домашнього насильства є загальносвітовою і різні країни протягом тривалого часу розробляють шляхи подолання цієї соціальної проблеми. На сучасному етапі прослідковується тенденція до удосконалення політик та практик протидії домашньому насильству як в економічно розвинених країнах світу, так і в тих що розвиваються. Вказане підкріплюється тим, що уряди багатьох країн світу приймають закони, розробляють державні програми, спрямовані на протидію домашньому насильству у всіх його формах та проявах.

2. Об'єкт і предмет дослідження

Об’єктом дослідження виступає організаційно-правова модель протидії кримінальним правопорушенням, пов’язаним із домашнім насильством. Предметом дослідження визначено міжнародні стандарти та зарубіжний досвід протидії кримінальним правопорушенням, пов’язаним з домашнім насильством.

3. Мета та задачі дослідження

Метою дослідження є визначення міжнародних стандартів та зарубіжного досвіду протидії кримінальним правопорушенням, пов’язаним із домашнім насильством та можливості їх імплементації у національне законодавство та впровадження у практику протидії кримінальним правопорушенням цієї категорії. Мета дослідження була досягнута через послідовне вирішення наступних задач: визначення та аналіз міжнародного модельного законодавства у сфері протидії домашньому насильству; визначення та аналіз досвіду законодавчого регулювання суспільних відносин у сфері протидії кримінальним правопорушенням, пов’язаним із домашнім насильством та передових практик у роботі правоохоронних органів із питань реагування на факти домашнього насильства; визначення та надання рекомендації щодо можливості впровадження окремих складових зарубіжного досвіду з протидії зазначеного виду кримінальних правопорушень у національне законодавство та практичну діяльність правоохоронних органів.

4. Аналіз літератури

За результатами аналізу фахової літератури із визначеного предмета дослідження зроблено висновок про недостатнє його розроблення. У відомих наукових працях, як правило, розкривається адміністративно-правовий аспект міжнародного досвіду протидії домашньому насильству. В цілому, питання важливості дослідження зарубіжного досвіду для розвитку національної нормативно-правової бази та тпрактики протидії домашньому насильству такими вітчизняними вченими, як О. М. Бандурка, А. Б. Блага, А. О. Галай, В. О. Галай, Л. О. Головко,М. О. Качинська, К. Б. Левченко, В. В. Муранова, С. О. Проневич та ін.

5. Методи досліджень

Розв’язання поставлених завдань здійснено за допомогою системи загальнофілософських, загальнонаукових та спеціальних методів, пізнавальний потенціал яких був спрямований на досягнення обґрунтованих і достовірних наукових результатів. Із загальнофілософських методів у статті застосовано аналіз та синтез, індукція та дедукція, узагальнення, які сприяли

здійсненню понятійної ідентифікації досліджуваних в роботі явищ, визначенню їхніх ознак, узагальненню та формулюванню відповідних дефініцій, логічній побудові структури самого дослідження. Важливу методологічну роль у дослідженні відіграли загальнонаукові методи, серед яких ключове місце посідає системний підхід, складовими елементами якого є: структурний та функціональний методи. Структурний метод застосовано для висвітлення структури існуючих досліджень із заявленої проблематики, функціональний – для вивчення взаємозалежності окремих наукових результатів, їх взаємодії і взаємовпливу. Значну роль у дослідженні обраної теми відіграли спеціальні методи, причому як юридичної, так і інших наук. Серед спеціальних методів юридичної науки застосовано власне юридичний (формально-догматичний) метод, який сприяв розкриттю змісту закріплених у законодавстві юридичних понятійних конструкцій, що стосуються кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством. Визначальним для акумуляції, систематизації й аналізу. Провідне місце серед методів інших наук зайняв порівняльний метод, який був застосований при співставленні практик протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним із домашнім насильством у різних країнах.

6. Результати досліджень

Враховуючи серйозність проблеми домашнього насильства Організацією Об'єднаних Націй (далі - ООН) було розроблено рекомендації, які мають форму Модельного законодавства, що має постати основою для розробки та прийняття національних законів державами – учасницями ООН. Згідно з згаданими рекомендаціями, законодавство про протидію домашньому насильству повинно відповідати кільком цілям одночасно: по-перше, - це захист жертв насильства, по-друге, попередження нових випадків насильства, по-третє, покарання осіб, які вчинили домашнє насильство. Модельне законодавство ООН паралельно містить умови, необхідні для досягнення вказаних цілей, серед яких:

1) формування громадської думки в країні; інформування населення про розвиток подій у цій сфері;

2) допомога жертвам насильства, шляхом створення служби невідкладної допомоги їм та їх сім'ям;

3) проведення консультацій та психокорекції кривдників, жертв та усіх членів родини;

4) навчання і підвищення рівня знань суддів, прокурорів, правоохоронних органів та соціальних працівників у галузях права, які відповідають за ефективну боротьбу з домашнім насильством.

Згідно з вимогами Модельного закону працівники правоохоронних органів, реагуючи на повідомлення про насильство в сім'ї, «вживають усіх необхідних заходів для забезпечення безпеки жертви та її утриманців», «під час судового процесу відповідач, звинувачений у насильстві в сім'ї, не повинен мати жодного безконтрольного контакту з позивачем».

До обов'язкових дій працівника правоохоронного органу у випадку реагування на факт насильства в сім'ї віднесено:

– опитування сторін конфлікту без присутності інших осіб;

– докладний запис усіх викладених скарг;

– надання жертві насильства докладних консультацій і роз'яснень її законних прав;

– складення та реєстрацію документів, передбачених законами та підзаконними нормативними актами. До зазначених документів включено рапорт про насильство в сім'ї, який долучається до справи, а копія спрямовується до відповідного органу юстиції чи суду. До рапорту вноситься інформація про статус стосунків сторін, їх стать, освіту та місце роботи чи форму діяльності, наявність дітей, час і дату надходження скарги, час початку розгляду, характеристика правопорушення, у випадку наявності або застосування зброї – її опис, перелік дій, ужитих працівником правоохоронного органу, наявність і строк чинності будь-якого

попереднього ордера, який стосується сторін, інша інформація, необхідна для повноти висвітлення й аналізу обставин події;

– у випадку необхідності чи за вимогою – надання постраждалим медичної допомоги чи забезпечення їх транспортування до медичної установи;

– за необхідності або за вимогою – забезпечення транспортування постраждалої особи (постраждалих осіб) до притулку чи іншого безпечного місця. При цьому слід врахувати необхідність відвідування постраждалою особою (особами) місця проживання з метою забрання особистих речей;

– у випадку, коли заявником є не постраждала, а інша особа, – вжиття заходів щодо забезпечення її особистої безпеки;

– затримання особи, яка вчинила насильство, в разі наявності передбачених законом підстав.

Модельний закон також містить положення про захисні накази, приписи та розпорядження. Законодавство передбачає, що «тут існує серйозна небезпека для життя, здоров'я та добробуту жертви, і вона навряд чи буде безпечною до винесення судового наказу, потерпілий/позивач може звернутися до родича або працівника соціального забезпечення, до судді або магістрату, який покладає обов'язок надати надзвичайну допомогу, таку як тимчасовий заборона, яка може бути винесеною стосовно порушника протягом 24 годин після настання насильства».

Також закон передбачає, що постраждала особа може звернутися за надзвичайним тимчасовим обмежувальним ордером та (або) судовим ордером, що забороняє подальше насильство стосовно потерпілої особи, залежних від неї осіб, інших домочадців або осіб, в яких вона попросила допомоги та притулку. Такий ордер охороняє власність постраждалої особи або спільну власність сім'ї та може містити до особи, яка вчинила домашнє насильство, вимогу залишити місце спільного проживання [1].

За останнє десятиріччя здійснено важливі кроки у бік удосконалення міжнародної політики з протидії домашньому насильству, у тому числі і в Україні. Зокрема, у 2011 році булі підписана Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами [2]. Також, серед останніх важливих документів можна назвати ратифікацію у червні 2012 року Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства [3].

З поміж важливих заходів щодо протидії домашньому насильству слід акцентувати увагу на застосуванні юридичної відповідальності за вчинення кримінальних правопорушень у цій сфері. Адже і по сьогоднішній день законодавство деяких країн взагалі не передбачає юридичної відповідальності за вчинення насильства в сім'ї, що суттєво гальмує процес розв'язання цієї проблеми у цих країнах. У деяких інших країнах відповідальність настає за вчинення лише окремих форм насильства [4]. Наприклад, за даними окремих досліджень встановлено, що зґвалтування в шлюбі визнається злочином лише в 51 країні світу, й лише у 16 державах кримінальне законодавство окремо класифікує злочини, пов'язані з сексуальною агресією, і лише в трьох (Бангладеш, Швеція і США) насильство по відношенню до жінок виділяється в окрему категорію злочинів. У певних країнах (Болівії, Камеруні, Коста-Ріці, Ефіопії, Лівані, Перу, Уругваї та Венесуелі) кримінальне законодавство передбачає можливість звільнення насильника від покарання, якщо він запропонує жертві одружитися та отримає її згоду.

Україна, в ході реформування національного законодавства у сфері протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним із домашнім насильством досліджує і адаптує положення міжнародних стандартів у цій сфері. Однак, погоджуючись з І. О. Сквірським [5], зазначимо, що «для запозичення досвіду зарубіжних країн у нормотворчій діяльності має обов'язково враховуватися специфіка нашої країни, реальні потреби її нормотворчої та правозастосовної діяльності. Повинен аналізуватися і враховуватися досвід багатьох держав, визначатися недоліки та переваги досвіду тих чи інших держав і на підставі їх порівняльного

аналізу обиратися найбільш прийнятні для України варіанти й формулюватися пропозиції щодо вдосконалення наукового підґрунтя для формування вітчизняного адміністративно-деліктного законодавства».

Досвід Сполучених штатів Америки. У США розгляд системи протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним із домашнім насильством слід розпочати огляду роботи служб швидкого реагування (гарячих ліній). Таких утворень на загальнодержавному рівні налічується загальна лінія у справах домашнього насильства та спеціальні лінії: 1) у справах сексуального насильства, 2) захисту жертв злочинів, 3) проти зґвалтувань та 4) проти насильства під час побутового спілкування та знайомств [6].

У структурі поліції США створено спеціальні підрозділи (DVRU), діяльність яких спрямована на протидію насильству в сім'ї. Як зазначають американські дослідники Д. Бутцер, Л. М. Бронфман та Б. Стіпак [7]: «ці підрозділи являють собою продукт нової філософії забезпечення громадської безпеки у діяльності поліції, що засновується на врахуванні інтересів територіальної громади. Безпосереднім завданням таких підрозділів поліції стало проведення розслідувань окремих випадків домашнього насильства, сприяння їх недопущенню та припиненню, надання допомоги жертвам, розірвання циклу насильства і його продовження з покоління в покоління, професійна підтримка місцевих та регіональних ініціатив з реагування на насильство в сім'ї».

DVRU отримує копії матеріалів справ стосовно усіх зафіксованих випадків домашнього насильства на наступний день після їх виявлення. Уповноважений працівник поліції цього відділу протягом кількох днів після виявлення подій конфіденційно зустрічається з жертвами домашнього насильства та здійснює їх опитування про факти та обставини вчиненого насильства. Під час такого первинного контакту із жертвою офіцер поліції виступає серед іншого консультантом жертви, він обговорює питання та основи її особистої безпеки та надає інформацію про її права з огляду на особливості конкретної ситуації. Офіцер поліції обов'язково роз'яснює жертві існуючі правові процедури отримання заборонних наказів щодо заборони переслідування з боку кривдника. Важливим аспектом такої роботи є передбачена заборона працівнику поліції пі час спілкування надавати прямі вказівки, яку лінію поведінки слід обрати жертві у подальшому: потерпіла має самостійно прийняти рішення щодо варіанту захисту своїх прав на основі повідомленої їй інформації.

Відповідно до національної статистики, приблизно у десяти відсотках зафіксованих випадків домашнього насильства співробітники поліції будуть розслідувати подію в подальшому. Вказане передбачає одержання від свідків та з інших джерел інформації про кримінальне правопорушення для того, щоб затримати кривдника або попередити подальше переслідування потерпілої особи з його боку. У такому разі поліцейську будуть надавати допомогу жертвам у притягненні правопорушника до юридичної відповідальності та для запровадження щодо нього спеціальних обмежень. Акцент при цьому робиться на наданні інформації про правову сторону реагування на порушення прав потерпілого, документуванні проявів насильства з боку кривдника, наданні допомоги у допомоги у складанні юридичних документів щодо факту насильства, забезпеченні охорони потерпілого і його супроводження до залу суду для обрання форми реагування до правопорушника. Досить часто офіцери поліції повідомляють про випадок домашнього насильства інші заклади соціальної та правової сфери для додаткового підтримки потерпілої особи. У зв'язку із цим співробітники поліції підтримують постійний зв'язок з місцевими соціальними притулками, органами опіки та піклування, установами обслуговування літніх людей та інших соціальних незахищених людей. Застосовується практика, відповідно до якої у місцях компактного проживання певних етнічних, релігійних чи інших груп населення, у відділі протидії сімейному насильству поліції працюють фахівці, що володіють мовою чи знають культурні особливості цих меншин [8].

Загалом, практика американської поліції, заснована на Правилах реагування поліції на випадки насильства у сім'ї, зводиться до таких їх ключових аспектів:

• поліція реагує тільки на випадки насильства у сім’ї, що пов’язані із завданням шкоди життю та здоров’ю особи, у всіх інших випадках повідомляє соціальні служби;

• на місце події, як правило, направляються два працівники поліції які попередньо отримують оперативну інформацію щодо попередніх правопорушень у цій сім’ї, наявності захисних приписів чи судових наказів про обмеження спілкування, наявності зброї у членів сім’ї тощо;

• поліція вживає заходів для припинення правопорушення, проводить опитування правопорушника і потерпілого окремо, перебуваючи у полі зору обох сторін;

• працівники поліції зобов’язані ретельно з’ясувати обставини справи і попередню історію провадження щодо конкретних фігурантів (сім’ї) для подальшої підготовки матеріалів справи до судового розгляду;

• працівники поліції ретельно аналізують обставини справи для можливого затримання кривдника (як виняток, практикується затримання обох сторін конфлікту);

• у всіх випадках поліція має врахувати обставини піклування за неспроможними себе забезпечити особами (діти, особи похилого віку чи хворі у конфліктній сім’ї), питання щодо зберігання зброї у сім’ї;

• при будь-яких обмеженнях прав людини під час проведення процесуальних заходів працівниками поліції ретельно роз’яснюються особам їх права.[9]

Як зазначають американські дослідники Л. Федер та Д. Р. Форде: «зростання суспільного інтересу до проблеми насильства у сім’ї відобразилось на поліцейській практиці: було ухвалено норми, якими передбачено широке застосування арешту за вчинення насильства у сім’ї» [10]. Разом із тим, останніми роками досліджуються питання ефективності ізоляції (арешту) агресора і пропонуються інші заходи реагування [11]. Поряд з обмеженням особистої свободи застосовуються такі заходи як проведення профілактичних бесід із використанням процедур примирення (медіація). Для забезпечення виконання домовленостей між сторонами сімейного конфлікту (наприклад, супроводження зустрічей), контролю за виконанням обмежень у спілкуванні (у тому числі, за допомогою електронних пристроїв контролю за пересуванням) залучається поліція та служба шерифів [12].

Процедура судового розгляду кримінальних правопорушень, пов’язаних із домашнім насильством у США більш деталізована, ніж в Україні, хоча і відрізняється спрощеністю порівняно з іншими категоріями кримінальних правопорушень. Судовий розгляд справи про домашнє насильство ініціюється зацікавленими особами (не лише потерпілим) чи правоохоронними органами. Під час підготовки до судового розгляду і при його проведенні потерпіла особа користується допомогою соціального працівника.

Серед можливих судових рішень відомі: заборонний наказ у вигляді обмеження спілкування (повне або часткове), вимога негайно здати зброю та призупинення ліцензій на її зберігання, направлення на проходження місячної корекційної програми, ув’язнення кривдника. Разом з цим, покарання може бути змінено: порушення встановлених обмежень у спілкуванні може призвести до ув’язнення, а успішне проходження корекційної програми — до зняття обмежень у спілкуванні [13].

Для протидії домашньому насильству у США впроваджений інститут спеціалізованих судів, що уповноважені розглядати цю категорію справ. Зазначений підхід, на нашу думку, дає змогу вирішувати справи про домашнє насильство більш ефективно та швидко. За даними досліджень у США функціонують понад 230 судів цієї спеціалізації [14].

В американському судочинстві стало практикою ухвалювати рішення про направлення агресорів на проходження заходів психологічної корекції поведінки як альтернативи позбавленню волі. Такі програми спрямовані на зменшення сексистських переконань кривдників та прийняття відповідальності за свої минулі вчинки, навчання нормотипової поведінки і нормальних психічних реакцій завдяки проходженню програм управління гнівом, техніки релаксації та спілкування тощо [15].

Досвід Великобританії. Апробована модель протидії домашньому насильству у Великій Британії розкривається у праці Ж. Хамнер, С. Гріффітс, Д. Жервуд. Ключовим органом протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним із домашнім насильством визнано поліцію[15].

Зміст поліцейської діяльності у випадках домашнього насильства полягає, в першу чергу, у роз'ясненні серед населення протиправності і караності домашнього насильства. Поліцейську відвідують сім'ї на території свого обслуговування, проводять роз'яснення законодавства з питань протидії домашньому насильству та розповсюджують серед населення інформаційні матеріали.

Наступним важливим напрямком поліцейської роботи із протидії домашньому насильству є реагування на його випадки. Оперативне реагування та дієві санкції до порушників сприяють розумінню невідворотності покарання кривдників та захищеності потерпілих. Серед примусових заходів до правопорушників британською поліцією практикуються арешти та короткострокова або тривала заборона проживання агресора у межах сімейного домоволодіння [16]. Щодо кожного випадку застосовується облік проблемних сімей та практикуються періодичні візити до них працівників поліції. Дослідниками відзначається важливість індивідуального спілкування з усіма членами конфліктної сім'ї у період таких відвідувань. Серед заходів впливу на порушників застосовуються як найбільш м'які — профілактичні бесіди та застереження, а у особливо складних випадках — застосовується арешт правопорушника [15].

Поліцейська робота із реагування на факти домашнього насильства була пов'язана з функціонуванням спеціальних ліній зв'язку. «999» та «101» (для осіб із вадами слуху та мовлення — Dial «18000» або «18001101»). При цьому, після отримання повідомлення про факт домашнього насильства до патруля поліції негайно направлялось інформацією про попередні виклики, про склад сім'ї, попередні правопорушення членів сім'ї тощо. Тут прослідковується чітка лінія координації дій окремих поліцейських: «гаряча лінія» — лужба обліку поліції — патрульна поліція. З метою надання методичної допомоги працівникам диспетчерської служби до визначення ступеню складності обставин домашнього насильства у Великобританії розроблено так звані критерії важливості викликів. Ступінь важливості визначається на основі обліку попередніх випадків насильства у сім'ї: історія попередніх інцидентів; ризик травмування поліцейських; відомості про раніше прийняті рішення у випадках домашнього насильства у цій сім'ї та наявність не скасованих приписів; наявність дітей у сім'ї [17].

Протидія насильству у сім'ї є одним з провідних завдань спеціальної служби CPS, яка є однією з частин системи кримінального правосуддя, координує у цьому напрямі діяльність поліції, судочинства, адвокатури, служби охорони свідків, служби пробації та тюремної служби. Служба CPS не є суто поліційним чи прокурорським органом, її завдання полягає саме у координації з метою захисту прав жертв насильства у сім'ї. З цією метою, до повноважень зазначеного органу належить також спрямування роботи «гарячих ліній» для потерпілих, соціальних послуг місцевих органів влади і недержавних організацій. CPS має 42 територіальних управління, що поширюють свою діяльність на усю територію Великобританії. У практиці реагування на випадки насильства в сім'ї у Великобританії значної уваги приділено факторам доказування і захисту потерпілих. У кожному випадку перевіряються обставини справи, представник служби CPS особливої уваги приділяє питанням, коли потерпілий забирає заяву про насильство, обов'язково додатково аналізується чи відмова від заяви не була зроблена під тиском і чи такий потерпілий не потребує захисту. Якщо буде визнано, що конкретний випадок насильства складає значну небезпеку для суспільства, кримінальне розслідування буде продовжено незалежно від волі потерпілого. Поширеними випадками, при яких кримінальне розслідування обов'язково продовжується є такі: серйозність правопорушення; завдання фізичної чи моральної травми потерпілому; використання агресором зброї або погроз заподіяти шкоду; наявність у конфліктній сім'ї дітей

та вчинення насильства на їх очах; можливість агресора продовжити протиправну поведінку; порушення агресором судових наказів; історія попередніх інцидентів та особистість правопорушника [18].

Значну увагу у Великобританії приділено значенню свідченням потерпілого та свідків у справах про домашнє насильство. Для цієї мети створено спеціальну поліцейську службу CPS, працівники якої що володіють навичками спеціальної психологічної комунікації та мають юридичну підготовку. Принциповим є те, що фахівці спеціальної поліцейської служби CPS спілкуються із потерпілими і свідками у кожному випадку. З метою забезпечення безпеки свідків під час судового розгляду справи практикується проведення допиту свідків та потерпілих через телекомукаційну та телефонну мережу, надання свідчень через спеціальних посередників, себто за відсутності безпосереднього контакту із ними та обвинуваченим [18].

Слід зазначити, що такий підхід є протилежним досвіду США, де перевага надається особистому спілкуванню сторін справи з суддею.

Цікавою слід визнати практику взаємодії поліції з громадянами у подоланні проблеми домашнього насильства, що передбачена так званим «Законом Клер». Згідно цих правил будь-яка особа може звернутися в поліцію щоб перевірити чи має новий або існуючий партнер досвід вчинення домашнього насильства. У відповідності до таких запитів поліція зобов’язана провести спеціальну перевірку цієї особи та поінформувати заявника [19].

Досвід Німеччини. У Німеччині важливу роль у протидії кримінальним правопорушенням, пов’язаним із домашнім насильством у сім’ї виконує поліція. Діяльність підрозділів поліції, починаючи із виїзду на місце вчинення домашнього насильства, регламентовано нормами Кримінального процесуального кодексу, місцевими законами про поліцію, нормами спеціального законодавства [20]. У разі вчинення домашнього насильства у будь-якій формі потерпіла особа має можливість звернутися до поліції, при цьому жертви з вадами слуху можуть зв’язатися з поліцією посередництвом факсу або SMS. У разі отримання повідомлення про вчинення домашнього насильства діяльність поліції спрямовується на проведення перевірки отриманої інформації, припинення протиправних дій, збирання доказів [21]. Поліція припиняє загрозу з боку правопорушника життю та здоров’ю членів сім’ї чи інших осіб, що проживають разом із ним, запобігає можливість подальшого вчинення правопорушення за допомогою тимчасово ізолювання кривдника або тимчасової заборони перебування в місці спільного проживання або іншому визначеному місці, також повідомляє потерпілим про їхні права на самооборону та правовий захист. Згідно німецького законодавства поліція має право ініціювати заборону на проживання кривдника у певному населеному пункті або на певній території, якщо така особа повторно вчиняє акти насильства протягом більше трьох місяців або сприяє його вчиненню. Важливим є функціонування серед підрозділів кримінальної поліції так званих відділів уповноважених у справах про домашнє насильство [22]. Поліцейські цих підрозділів проходять спеціальну підготовку, здійснюють розслідування справ, контактують із жертвою та кривдником, взаємодіють із державними і недержавними інституціями у справі попередження і припинення випадків домашнього насильства.

Окремо слід згадати положення Закону «Про захист від насильства», який передбачає право суду заборонити агресору перебувати у визначених місцях (на певній території, у помешканні). Згаданий нормативно-правовий акт також передбачає, що у зв’язку з насильницькою поведінкою кривдника можливі заборони наближення, зустрічей з потерпілими або їх комунікації (голосової, факс, електронною поштою, SMS) тощо. Закон також надає потерпілій особі так зване право на виділення квартири. Зокрема, у разі заподіяння фізичної шкоди здоров’ю або у разі обмеження свободи потерпілого кривдником або у разі виникнення загрози таких правопорушень суд вправі:

• зобов’язати кривдника звільнити квартиру спільного проживання із потерпілою особою, при чому незалежно від того, чи знаходяться вони у шлюбі чи ні;

• примусово відселеним від жертви може бути навіть власник квартири або єдиний квартиронаймач, орендар який вчиняє насильство.

Законодавство Німеччини передбачає можливість компенсації витрат потерпілого. Так, жертва домашнього насильства вправі отримати відшкодування за оплату юридичної консультації або судових витрат з доходів або активів кривдника [22].

Досвід Швейцарії. Діяльність поліції Швейцарії у сфері протидії домашньому насильству поділяється на два основні напрямки: забезпечення особистої безпеки осіб які постраждали від насильницьких дій та притягнення правопорушників до відповідальності. За напрямком захисту жертв, швейцарська поліція здійснює наступні заходи [23]:

• у разі отримання повідомлення про факт нанесення тілесних ушкоджень, завданих у ході насильницьких дій кривдника першою серед інших служб прибуває на місце події;

• проводить опитування потерпілого (окремо від кривдника);

• аналізує ступінь тілесних ушкоджень жертви, у разі необхідності надає допомогу, надає потерпілому контакти кризових центрів та у разі необхідності доставляє його туди;

• інформує потерпілу особу про можливі подальші юридичні дії із захисту своїх прав та притягнення порушника до відповідальності;

• забезпечує надання психологічної та медичної допомоги дітям, які є свідками чи потерпілими від насильства.

За напрямком притягнення винних осіб до юридичної відповідальності, швейцарська поліція:

• забезпечує приймання заяв від потерпілих, а також збирає докази щодо винуватості осіб у вчиненому насильстві;

• проводить тимчасове затримання правопорушників і доставляє їх до відділку поліції [24].

Досвід Франції. Характеризуючи ефективні практики французької поліції щодо реагування на факти насильства у сім'ї, відзначимо їх взаємодію з «гарячою мобільною лінією», що дозволяє оперативно прибувати на місце конфлікту; здійснення невідкладного вилучення кривдників з місця спільного проживання із потерпілими особами; використання за рішенням суду електронних GPS-браслетів, які передають до поліції сигнал тривоги при наближенні агресора до певного місця чи потерпілої особи або за сигналом самої потерпілої особи [25].

Законодавство Франції містить норми, які по суті є запобіжними заходами. Так, стаття 138-9 Кримінально-процесуального кодексу встановлює «повне припинення співжиття і контактів кривдника з потерпілою особою від початку судового розгляду і до винесення ухвали. Недотримання зазначених вимог карається досудовим арештом. Також суд може заборонити особі, яка вчинила домашнє насильство, перебувати за місцем проживання жертви насильства на всіх стадіях розгляду кримінальної справи з моменту повідомлення про правопорушення. Паралельно може бути ухвалено рішення про обов'язкове направлення правопорушника на проходження спеціального курсу психологічної, соціальної або медичної реабілітації. При цьому суддя в сімейних справах зобов'язаний видавати негайну постанову про використання сімейного помешкання та судовий ордер, що забороняє партнеру, який вчиняє насильство, входити до помешкання після здійснення перших актів насильства і до початку процесу розлучення, за умови, що протягом наступних чотирьох місяців подано заяву про розлучення» [25].

Досвід Словаччини. У Словаччині поліція також відіграє важливу роль у забезпеченні протидії домашньому насильству. До завдань поліції відноситься припинення актів домашнього насильства, надання захисту потерпілій особі та притягнення порушників до відповідальності. Відповідно до законодавства, словацька поліція має право на арешт особи яка вчинила домашнє насильство та її виселення з помешкання спільного проживання із жертвою. На думку словацьких вчених, арешт особи, яка вчинила домашнє насильство, є набагато дієвішим заходом ніж проведення роз'яснювальної роботи або тимчасове виселення кривдника [26]. Серед підстав, за наявності яких поліція має право виселити порушника із

місця спільного проживання із жертвою є «обставини, на основі яких можна очікувати загрозу життю, здоров’ю, свободі або значному приниженню людської гідності особи» (§ 27 а, абзац 1 Закону «Про поліцію»). Територією, з якої може бути виселена особа, яка вчинила насильство, не обов’язково є лише саме житло, це може бути і простір навколо житла, конкретно який визначає працівник поліції (§ 27 а, абзац 2 Закону «Про поліцію»). Що стосується строку дії виселення, то рішення працівника поліції про це є чинним протягом 48 годин з моменту його прийняття. При цьому особа, яка вчинила насильство, повинна надати працівнику поліції ключ від помешкання (§ 27 а, абзац 5 Закону «Про поліцію»). Працівник поліції повідомлення про прийняте рішення. Якщо домашнє насильство здійснювалось щодо неповнолітніх осіб, копія рішення надсилається також до органу соціального захисту дітей (§ 27 а, абзац 11 Закону «Про поліцію»). Працівник поліції надає можливість правопорушнику забрати зі спільного помешкання тільки ті речі, які служать його особистим потребам, цінності, документи, а також речі, необхідні для здійснення ним професійної діяльності. Поліція також здійснює перевірку дотримання кривдником обов’язку виселитися зі спільного помешкання. Метою такого підходу стала зміна всієї стратегії охорони жертв домашнього насильства. Обов’язок залишити спільне помешкання має покладатися на правопорушника, а не на жертву [27].

Кримінальний процесуальний кодекс Словаччини № 301/2005 від 24 травня 2005 року не передбачає обов’язковість згоди потерпілої особи для початку кримінального провадження проти особи, яка вчинила домашнє насильство. Іншою особливістю слід вважати скорочені терміни розслідування злочинів, пов’язаних із домашнім насильством. Так, згідно § 204 Кримінального процесуального кодексу, встановлена можливість представити особу перед судом протягом 48 годин з моменту вчинення злочину, що значно зменшує можливість втечі насильника та дозволяє визначити покарання (у тому числі ув’язнення) у більш швидкі строки [28].

Досвід Польщі. У Польщі Закон щодо протидії домашньому насильству був прийнятий в червні 2010 року і набув чинності 1 серпня 2010 року [29]. Закон щодо протидії злочинам в сім’ї запровадив новий запобіжний захід, який полягає у виселенні особи, яка вчинила акт насильства із спільного помешкання із потерпілою особою за наявності підстав вважати, що підозрюваний знову може вчинити насильницький злочин щодо потерпілого [30].

Згідно Закону щодо протидії злочинам в сім’ї жертва домашнього насильства має право на безкоштовне медичне обстеження з метою визначення причини і характеру тілесних ушкоджень та право на отримання безкоштовно медичних довідок, які можуть бути використані як докази в ході судового розгляду справи. Медична допомога жертвам насильства поділяється на первинну та спеціальну. Первинна допомога надається жертві домашнього насильства, якщо у процесі скоєння щодо неї насильницьких дій нею було отримано будь-які пошкодження та травми.

Позитивним досягненням у сфері протидії злочинам, пов’язаним із домашнім насильством у Польщі є впровадження швидкого механізму реагування на випадки домашнього насильства. Так, на основі Закону щодо протидії злочинам в сім’ї було створено «блакитну лінію», за якою можна негайно повідомити поліцію про факт вчинення домашнього насильства, внаслідок чого поліція разом з прокуратурою має можливість негайно зреагувати на усунення загрози для жертви, а саме:

• виселяють насильника зі помешкання спільного проживання із потерпілою особою;

• якщо жертвою насильства є дитина, то вона може бути негайно вилучена із сім’ї без рішення суду. У такому разі дитина утримається в лікарні або так званій «тимчасовій сім’ї». Протягом 24 годин суд повинен розглянути це питання та визначити подальші дії правоохоронних органів;

• якщо кривдник був раніше засуджений за вчинення злочину проти дитини, але був звільнений від відбування покарання і знов вчинив аналогічний злочини проти дитини — про

цей факт негайно повідомляється суд і особа направляється для реального відбування покарання [31].

Попередження сімейного насильства та притягнення до відповідальності винних є одним з пріоритетів роботи поліції у Польщі. За вчинення домашнього насильства законодавством Республіки Польща передбачається виключно кримінальна відповідальність. До обов'язків працівників поліції у сфері протидії домашньому насильству належить проведення із особами, що підозрюються у вчиненні насильницьких дій роз'яснювальної бесіди про кримінальну відповідальність за домашнє насильство та пояснення такій особі необхідності вести себе відповідно до закону і правил суспільного співжиття.

Цікавим слід визнати досвід Польщі щодо запровадження процедури «блакитних карток», що має профілактичний характер. Згідно цієї процедури, працівник поліції у разі виявлення сімейного насильства, під час здійснення перевірки за викликом, розпочинає процедуру «Блакитні карти» шляхом заповнення формуляра «А», в якому зазначає обставини справи.

Поліцейський роз'яснює жертві домашнього насильства можливі подальші дії та надає їй інформацію для жертв сімейного насильства шляхом заповнення формуляра «Блакитна карта — В». Він містить роз'яснення щодо того, що вважається домашнім насильством, хто може бути його жертвою, в яких формах воно проявляється, а також види злочинів, що вчиняються у цій сфері із зазначенням тих випадків, коли кримінальне провадження розпочинається за умови обов'язкового подання заяви потерпілою особою. При цьому, працівник поліції зобов'язаний залишити формуляр жертві домашнього насильства, адже на момент його складання остання знаходиться у стані психологічного стресу, зумовленого пережитим правопорушенням, присутністю працівників поліції, та й взагалі невизначеністю щодо подальшого розвитку подій. За таких обставин потерпіла особа зможе не повністю почути, усвідомити та запам'ятати те, що їй говорять працівники поліції. Отже, потерпіла особа від домашнього насильства має можливість вивчити всю необхідну їй інформацію у більш спокійній обстановці.

Друга частина формуляра «Блакитна карта — В» пропонує жертві насильства зафіксувати перебіг події: вказати, хто був порушником, коли це трапилося, у чому конкретно полягало насильство, чи мали місце випадки насильства раніше, чи були свідки насильства, чи зверталася потерпіла особа до компетентних органів для припинення домашнього насильства. Третя частина формуляра містить інформацію щодо можливостей для отримання допомоги, а також місцезнаходження організацій, до яких можна звернутися за допомогою та підтримкою. Такий формуляр являє собою конкретну пропозицію, що посилює у жертви сімейного насильства почуття безпеки та дає змогу для спокійного обмірковування ситуації, а також звернення за допомогою у разі відчуття такої необхідності [32].

В ході провадження процедури «Блакитні карти» також заповнюються формуляр «Блакитна карта — С» відносно особи, яка є жертвою домашнього насильства, у якому опрацьовується індивідуальний план заходів для допомоги вказаній особі та заповнюється «Блакитна карта — D» стосовно особи, яка підозрюється у вчиненні насильницьких дій, де діагностується ситуація, що склалася в сім'ї, особа попереджається про відповідальність за вчинення домашнього насильства та обґрунтовується необхідність прийняття участі у корекційно-навчальних програмах[32].

6. Результати досліджень

В результаті проведеного дослідження визначено міжнародні стандарти та зарубіжного досвіду протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним із домашнім насильством та можливості їх імплементації у національне законодавство та впровадження у практику протидії кримінальним правопорушенням цієї категорії. Визначено та проведено аналіз міжнародного модельного законодавства у сфері протидії домашньому насильству, досвід законодавчого регулювання суспільних відносин у сфері протидії кримінальним

правопорушенням, пов'язаним із домашнім насильством та передових практик у роботі правоохоронних органів із питань реагування на факти домашнього насильства, визначено та надано рекомендації щодо можливості впровадження окремих складових зарубіжного досвіду з протидії зазначеного виду кримінальних правопорушень у національне законодавство та практичну діяльність правоохоронних органів.

7. Перспективи подальшого розвитку досліджень

Вважаємо, що подальші дослідження зарубіжного досвіду протидії кримінальним правопорушенням, пов'язаним із домашнім насильством можливо у напрямку як більш поглибленого вивчення досвіду вищезазначених країн, так і вивчення досвіду інших країн, які не увійшли до кола цього дослідження.

8. Висновки

З метою удосконалення організації з реагування поліції на випадки домашнього насильства доцільно запровадити облік проблемних сімей та випадків насильства у сім'ї. Можливою для застосування є профілактична практика Великобританії, коли на запит громадян із такої бази даних надаються відомості про насильницьке минуле потенційних сімейних партнерів.

Позитивною є практика Великої Британії та США практики щодо використання при розгляді справи про домашнє насильство технічних пристроїв телекомунікаційного зв'язку з метою забезпечення безпеки свідків та потерпілих при необхідності візуального контакту з такими особами.

За можливе вбачається застосовування практики США щодо створення у структурі поліції спеціальних підрозділів), діяльність яких спрямована на протидію кримінальним правопорушенням, пов'язаним із домашнім насильством та впровадження інституту спеціалізованих судів, що уповноважені розглядати цю категорію справ.

Оригінальним є досвід Польщі в частині реалізації процедури «Блакитні карти», згідно якої поліція веде матеріали відносно кожної сім'ї, в якій мало місце насильство, де накопичуються документи, що висвітлюють обставини кожного випадку. Таким чином, працівник поліції володіє всією інформацією щодо ситуації у сім'ї і має можливість обрати найбільш правильний варіант щодо надання допомогти жертві домашнього насильства. Позитивним досвідом Польщі є і створення цілодобової телефонної «блакитної лінії», адміністрування якої здійснюється поліцією та за якою можна негайно повідомити поліцію про факт домашнього насильства, внаслідок чого поліція разом із прокуратурою оперативно реагують та вчиняють дії щодо усунення загрози для жертви.

Позитивною також є практика, згідно якої працівники поліції при виїзді на сімейний конфлікт мають при собі та зобов'язані залишити постраждалій особі спеціальні формуляри з інформацією про органи, до яких може звернутися жертва домашнього насильства. У такому випадку потерпіла особа від домашнього насильства має можливість вивчити у більш спокійній обстановці всю необхідну їй інформацію та прийняти рішення про подальші кроки із захисту її прав.

Список літератури:

1) UN Handbook for Legislation on Violence against Women // The Advocates for Human Rights. (2022) Вилучено з http://www.stopvaw.org/united_nations_model_legislation

2) Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами: офіційний переклад (2022). Вилучено з http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/ convention-violence/convention/Convention%20210%20 Ukrainian.pdf

3) Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Закон України) № 4988-VI (2013). Відомості Верховної Ради. № 19–20. ст.180.

4) Ковальова О. В. (2008) Діяльність служби дільничних інспекторів міліції щодо попередження насильства в сім'ї (дис… канд. юрид. наук). Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, Україна.

5) Сквірський І. О. (2007) Виправні роботи як вид адміністративного стягнення. *Держава і право: зб. наук. праць. Юридичні і політичні науки*, (35), 295–297.

6) National Hotlines and Help for Victims (2022). Вилучено з http://www.ovw.usdoj.gov/hotnum.html.

7) Butzer D., Bronfman L.M., Stipak B. (2022) The Role of Police in combating Domestic Violence in the United States: a Case study of the Domestic Violence reduction unit, Portland Police Bureau. Вилучено з https://www.ncjrs.gov/policing/role161.html.

8) Галай А. О., Галай В. О., Головко Л. О., Муранова В. В. (2014) Міжнародний досвід попередження та протидії домашньому насильств. Київ: КНТ.

9) Еквіно Г. Г. Правила щодо здійснення поліцією реагування у випадках домашнього насильства. *Громадська програма співробітництва по запобіганню насильству в сім'ї: матеріали 1-го Міжнародного науково-практичного семінару* (с. 25 – 36). 25 лютого — 6 березня 1999 р. Одеса, Україна: Думка.

10) Feder Lynette; Forde David R. (2000) Test of the Efficacy of Court-Mandated Counseling for Domestic Violence Offenders: The Broward Experiment, Executive Summary. Rockville: National Institute of Justice.

11) Hayler Barbara, Lamb Mick Addison. (2002) A Process and Impact Evaluation of the Specialized Domestic Violence Probation Projects In Peoria, Sangamon and Tazewell Counties. Springfield: University of Illinois.

12) Police responses to Domestic Violence (2022) Вилучено з http://www.policefoundation.org

13) Fialkoff David. (2009) Standardizing Parole Violation Sanctions. *NIJ Journal*, (263), 18–22.

14) Довгунь К.В. (2020) Досвід США та Канади у сфері запобігання і протидії домашньому насильству. *Підприємництво, господарство і право*, (11), 111–114.

15) Hanmer J., Griffiths S., Jerwood D. (1999). Arresting Evidence: Domestic Violence and Repeat Victimisation: Policing and Reducing Crime Unit: Police Research Series. London: PRC.

16) Domestic Violence. What is domestic abuse? (2022) Вилучено з http://content.met.police.uk/Article/Domestic-Violen ce/1400004907755/1400004907755.

17) Plotnikoff J., Woolfson R. (1998) Policing Domestic Violence: Effective Organisational Structures: Policing and Reducing Crime Unit: Police Research Series. London: PRC.

18) CPS Policy for Prosecuting Cases of Domestic Violence (2009). London: CPS Policy Directorate,.

19) Domestic violence and abuse (2022) Вилучено з https://www.gov.uk/government/policies/ending-violence-against-women-andgirls-in-the-uk/supporting-pages/domestic-violence.

20) Фриц Зайфферт (2013) Борьба с насилием в социальной среде — «домашнее насилие» и защита жертвы. Ainring: BPFI.

21) Gewalt gegen Frauen (2022). Вилучено з http://www.deaf-sachsen.de/index.php?menuid=172

22) Gesetz zum zivilrechtlichen Schutz vor Gewalttaten und Nachstellungen (Gewaltschutzgesetz — GewSchG) (2022). Вилучено з http://www.gesetze-im-internet.de/gewschg/BJNR351310001.html

23) Kein Autor (2003) Stopp Hausliche Gewalt. Bern: Schweizerische Koordinationsstelle für Verbrechensprävention.

24) Häusliche Gewalt und Polizei (2022). Вилучено з http://www.pom.be.ch/pom /de/index/direktion/ueber-die-direktion/dossiers/haeusliche_gewalt/polizei.html

25) Легенька, М. М. (2017) Зарубіжний досвід протидії насильству в сім'ї та можливості його використання в Україні. Право і безпека, 4 (67), 111-116.

26) Lazar J. (2000) Základy občianskeho hmotného práva. 1. Zväzok. Bratislava: IURA EDITION.

27) Zákon Slovenskej národnej rady, ktorým sa mení a dopĺňa zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 171/1993 Z. z. o Policajnom zbore v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov (2022). Zbierka zákonov č. 491/2008. čiastka 181/2008.

28) Zákon Slovenskej národnej rady: Trestný poriadok č. 301/2005 (2022). Zbierka zákonov č. 301/2005. čiastka 130/2005

29) Ustawa o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie orazniektórych innych ustaw weszła w życie dnia 1 sierpnia 2010 r.(2022) Вилучено з http://www.mpips.gov.pl/przemoc-w-rodzinie/najczesciejzadawane-pytania-w-zwiazku-z-ustawa-o-przeciwdzialaniu-przemocy-w-rodzinie/

30) Dotychczasowe działania rządu w obszarze polityki rodzinnej (2022). Вилучено з https://www.premier.gov.pl/wydarzenia/aktualnosci/dotychczasowe-dzialania-rzadu-w-obszarze-polityki-rodzinnej.html

31) Фінальний звіт за результатами науково-практичного семінару «Розгляд суддями справ щодо насильства над дітьми та торгівлі людьми: міжнародні стандарти та досвід». Львів, 26 –27 січня 2011 р. 40 с.

32) Йосифович Д.І. (2012) Попередження насильства в сім'ї: досвід Республіки Польща. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*, (3), 384–391.

International legal standards and foreign experience of combating criminal offenses related to domestic violence

Vyacheslav Gontarenko
postgraduate student, Kharkiv National University of Internal Affairs
ORCID: 0000-0001-7575-8914

Abstract: The scientific work proposed for review is aimed at highlighting the main international standards for combating criminal offenses related to domestic violence and the experience of using separate criminal procedural mechanisms of legal regulation of the investigation of such offenses in countries of both the Anglo-American and Romano-German legal families eat The relevance of studying and taking into account international standards for combating criminal offenses related to domestic violence in the rule-making activity is substantiated. The UN model legislation on domestic violence, the prospects of implementing its provisions into national legislation are analyzed. The experience of legislative protection against criminal offenses related to domestic violence in the USA and European countries is summarized from the perspective of its implementation in Ukraine. Summarizing the study of the international experience of combating criminal offenses related to domestic violence, it is necessary to emphasize certain practices that can be implemented in the activities of law enforcement agencies in Ukraine. In order to improve the organization of police response to cases of domestic violence, it is proposed to introduce a record of problem families and cases of domestic violence. It has been determined that it is possible to apply the preventive practice of Great Britain, when at the request of citizens, information about the violent past of potential family partners is provided from such a database. The practice of the United Kingdom and the United States regarding the use of technical telecommunications devices in the consideration of cases of domestic violence in order to ensure the safety of witnesses and victims in the event of the need for visual contact with such persons was recognized as positive. Poland's experience in the implementation of the "Blue Cards" procedure is original, according to which the police keep materials for each family

in which violence took place, where documents clarifying the circumstances of each case are accumulated. The practice is also positive, according to which police officers, when going to a family conflict, have with them and are obliged to leave special forms with information about the bodies to which a victim of domestic violence can contact the victim. In such a case, a victim of domestic violence has the opportunity to study in a calmer environment all the information she needs and to decide on further steps to protect her rights. It was determined that it is possible to take into account the practice of the USA regarding the creation of special units in the structure of the police, whose activities are aimed at combating criminal offenses related to domestic violence and the introduction of the institute of specialized courts authorized to consider this category of cases.

Key words: combating criminal offenses, domestic violence, international standards, foreign experience.